

Nr 1016

Av herrar Oskarson och Wennerfors, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 35, angående organisation m. m. av försvarets rationaliseringsverksamhet.

(Lika lydande med motion nr 784 i Första kammaren)

I proposition nr 35 föreslås att ett nytt ämbetsverk — försvarets rationaliseringsinstitut — inrättas fr. o. m. den 1 juli 1968. Samtidigt föreslås statskontorets militära enhet utgå ur organisationen.

Förslaget innebär sålunda att nuvarande för hela statsförvaltningen i statskontoret sammanhållna rationaliseringsresurser splittras på två ämbetsverk.

En grundläggande princip vid tillkomsten av såväl dåvarande statens organisationsnämnd som nuvarande statskontoret var att den civila och militära rationaliseringsverksamheten skulle integreras och ej separeras.

1956 års rationaliseringsutredning (SOU 1959: 22) anförde härom:

I olika hänseenden har det visat sig vara fördelaktigt att organisationsundersökningarna inom försvaret varit förlagda till det nuvarande centrala rationaliseringsorganet, statens organisationsnämnd. Genom att det funnits ett gemensamt organ för den civila och den militära rationaliseringen ha nämligen erfarenheter på likartade områden kunnat direkt och ömsesidigt utnyttjas i rationaliseringsarbetet. Nämndens expertpersonal har vidare genom samverkan mellan den civila och den militära avdelningen kunnat utnyttjas på ett smidigt och ekonomiskt sätt, då det gällt att utjämna olikheter i arbetsbelastningen på de båda sidorna. Enligt utredningens uppfattning äro icke heller de förhållanden, som råda inom försvaret, så särpräglade att några fördelar skulle stå att vinna med att inom någon av försvarets egna institutioner inrätta ett särskilt rationaliseringsorgan med uppgifter motsvarande dem, som nu ankomma på organisationsnämnden.

På grund av anförda skäl anser utredningen att det centrala rationaliseringsorganets arbetsområde liksom hittills även bör innefatta jämväl försvarsväsendet.

Riksdagen beslöt år 1960 i linje med ovanstående uttalande.

Departementschefen föreslår nu att man skall frångå denna av riksdagen godtagna princip att statskontoret skall svara för såväl den civila som den militära rationaliseringsverksamheten. Den militära rationaliseringsverksamheten bryts ut ur statskontoret, och man tillskapar ett speciellt rationaliseringsverk för försvaret. Sambandet mellan den civila och den militära

rationaliseringsverksamheten som tidigare tillmätts en avgörande betydelse överges därmed.

Denna nya principuppfattning kan vi icke dela. Inga bärande skäl har framförts som motiverar en ändring i grundsynen. Den fredsmässiga militära stabs- och förvaltningstjänsten är icke så särpräglad att en organisatorisk sammanhållning av den militära och den civila rationaliseringsverksamheten är olämplig. Utvecklingen inom flera områden visar att det är både praktiskt och rationellt att *ett* rationaliseringsorgan handhar hela statsförvaltningens rationaliseringsverksamhet. Det bör vara en naturlig strävan såväl från det civila samhällets som från försvarets sida att — där så kan ske — den militära och den civila verksamheten samordnas och icke åtskiljs. Departementschefens förslag är ett steg tillbaka i den pågående utvecklingen mot integration civilt—militärt.

Det statsfinansiella läget motiverar en sträng återhållsamhet vad gäller utvidgningen av den statliga administrationen. Det måste därför anses utomordentligt anmärkningsvärt att Kungl. Maj:t nu föreslår inrättandet av ett nytt och icke erforderligt ämbetsverk. En grundläggande organisationsprincip borde vara att likartad verksamhet — i rationaliserings- och effektivitetssyfte — sammanförs till *en* organisationsenhet. Nu går man motsatt väg och splittrar statskontorets rationaliseringsresurser på *två* ämbetsverk.

Förslaget att tillskapa ett eget rationaliseringsverk för försvaret kan förutsättas få vittgående och prejudicerande konsekvenser. Av samma skäl som försvarsdepartementet anser sig behöva ett »eget» rationaliseringsverk kan flera andra departement hävda att också de behöver egna rationaliseringsorgan, t. ex. för skolväsendet osv. Därmed kommer ett gemensamt rationaliseringsorgan — statskontoret — att bli ersatt av ett flertal nya ämbetsverk.

Det nuvarande statskontoret har — i likhet med övriga ämbetsverk — en självständig ställning. Detta har medfört att statskontoret kunnat arbeta förutsättningslöst och framlägga objektiva utredningar som tillvunnit sig allmänt förtroende.

När militära rationaliseringsutredningens betänkande remissbehandlades utsattes det för en utomordentligt stark kritik. Av de 25 remissmyndigheterna var det endast två — försvarets fabriksverk (som inte berördes av utredningen) och försvarets civilförvaltning — som tillstyrkte förslaget. Civilförvaltningen ansåg dock vissa av de föreslagna uppgifterna för omfattande. Några få myndigheter tog ej ställning till den principiella organisationsfrågan. I övrigt avstyrkte samtliga remissmyndigheter utredningens förslag och ansåg att statskontoret alltjämt borde vara ett för statsförvaltningen gemensamt rationaliseringsorgan.

Den departementspromemoria som därefter utarbetades skiljer sig icke på några avgörande punkter från betänkandet. I princip framläggs samma

förslag. Remissbehandlingen av promemorian gav följande resultat. Av försvarets 13 remissmyndigheter var det *endast en*, civilförvaltningen, som tillstyrkte förslaget. Av övriga myndigheter har endast statskontoret och riksrevisionsverket tillstyrkt förslaget. Det är alltså endast tre myndigheter av drygt 20 som har funnit förslaget godtagbart.

Vi anser därför att försvarets rationaliseringsverksamhet i fortsättningen bör bedrivas efter samma grunder som hittills. Resurserna torde dock behöva förstärkas, varför vi icke yrkar avslag på anslaget som sådant. Vi vill dock särskilt betona vikten av att i första hand myndigheterna själva ges ansvaret för rationaliseringsverksamheten inom deras verksamhetsområden. Möjlighet bör härvid skapas för dem att i ökad utsträckning anlita privata konsultföretag.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen, med avslag å proposition nr 35, måtte besluta att till rationaliseringsverksamhet inom försvaret för budgetåret 1968/69 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

Stockholm den 26 mars 1968

Gunnar Oskarson (h)

Alf Wennerfors (h)
